

Rättsfallssamlingen

TRIBUNALENS DOM (tredje avdelningen)

den 23 maj 2019*

”Utomobligatoriskt ansvar – Ekonomisk och monetär politik – ECB – Nationella centralbanker – Omstrukturering av den grekiska statsskulden – Den privata sektorns deltagande – Klausuler om kollektivt agerande – Obligatoriskt utbyte av grekiska statsobligationer – Privata borgenärer – Yttrande från ECB – Tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som har till syfte att ge rättigheter åt enskilda – Principen *pacta sunt servanda* – Artikel 17.1 och 17.2 i stadgan om de grundläggande rättigheterna – Artikel 63.1 FEUF – Artikel 124 FEUF”

I mål T-107/17,

Frank Steinhoff, Hamburg (Tyskland),

Ewald Filbry, Dortmund (Tyskland),

Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg eG, Gräfenberg (Tyskland),

Werner Bäcker, Rodgau (Tyskland),

EMB Consulting SE, Mühlthal (Tyskland),

företrädna av O. Hoepner och D. Unrau, ombud,

sökande,

mot

Europeiska centralbanken (ECB), företrädd av O. Heinz och G. Varhelyi, båda i egenskap av ombud, biträdda av H.-G. Kamann, ombud,

svarande,

angående ett yrkande grundat på artikel 268 FEUF om att erhålla ersättning för den skada som sökandena uppger sig ha lidit på grund av att ECB i sitt yttrande av den 17 februari 2012 (CON/2012/12) inte uppmärksammade Republiken Grekland på att den planerade omstruktureringen av den grekiska statsskulden genom obligatoriskt utbyte av statsobligationer var rättsstridig,

meddelar

TRIBUNALEN (tredje avdelningen),

sammansatt av S. Frimodt Nielsen, ordförande, samt domarna V. Kreuschitz (referent) och N. Póltorak,

* Rättegångsspråk: tyska.

justitiesekreterare: handläggaren S. Bukšek Tomac,

efter den skriftliga delen av förfarandet och förhandlingen den 29 maj 2018,

följande

Dom

Bakgrund till tvisten

- 1 I oktober 2009 utlöstes den grekiska statsskuldskrisen då den grekiska regeringen tillkännagav att underskottet i de offentliga finanserna uppgick till 12,5 procent av bruttonationalprodukten (BNP) och inte till 3,7 procent som tidigare tillkännagetts. Detta tillkännagivande förstärkte kraftigt osäkerheten i fråga om Republiken Greklands ekonomiska grundvalar. Denna osäkerhet ledde till flera successiva sänkningar av Republiken Greklands kreditbetyg och en konstant ökning av de räntesatser som finansmarknaderna begärde för att finansiera den grekiska statsskulden.
- 2 I slutet av april 2010 sänkte ett kreditvärderingsinstitut kreditbetyget för grekiska statsobligationer från BBB- till BB+. Denna kategori betraktas av marknaderna som en högriskskuld. Den 27 april 2010 gjorde kreditvärderingsinstitutet Standard & Poor's (S&P) innehavarna av grekiska statsobligationer uppmärksamma på att de i genomsnitt endast hade mellan 30 och 50 procents möjlighet att återfå sina medel vid en omstrukturering av den grekiska statsskulden eller inställda betalningar från den grekiska statens sida.
- 3 Mot bakgrund av att den grekiska skuldskrisen hotade att få verkningar i andra medlemsstater i euroområdet och att äventyra hela euroområdet kom stats- och regeringscheferna i euroområdet, vid Europeiska rådets möte den 25 mars 2010, överens om att inrätta en mellanstatlig mekanism för stöd till Republiken Grekland. Mekanismen bestod i koordinerade bilaterala lån till icke-koncessionella räntesatser, det vill säga utan några subventioner. Utbetalningen av lånen skulle vara underställd mycket stränga krav och ske på begäran av Republiken Grekland. Stödmekanismen inbegrep även ett väsentligt deltagande från Internationella valutafonden (IMF).
- 4 Med tillämpning av den ovannämnda stödmekanismen gav de medlemsstater som ingår i euroområdet den 2 maj 2010 sitt godkännande till att tillhandahålla Republiken Grekland 80 miljarder euro inom ramen för ett ekonomiskt stöd om 110 miljarder euro som beviljats tillsammans med IMF.
- 5 Den 9 maj 2010 beslutade Ekofinrådet att vidta en rad åtgärder, däribland antagandet av rådets förordning (EU) nr 407/2010 av den 11 maj 2010 om inrättandet av en europeisk finansiell stabiliseringsmekanism (EUT L 118, 2010, s. 1) grundad på artikel 122.2 FEUF och inrättandet av Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (ESFS). Den 7 juni 2010 inrättades ESFS och undertecknade medlemsstaterna i euroområdet samt ESFS ramavtalet om fastställande av villkoren för hur ESFS ska understödja stabiliteten.
- 6 Vid mitten av år 2011 inledde Republiken Grekland, medlemsstaterna i euroområdet och flera av den grekiska statens borgenärer diskussioner med sikte på att införa ett nytt program för finansiellt stöd. Diskussionerna hade som allmänt syfte att göra det möjligt för Republiken Grekland att återfå hållbara finanser. Ett av de inslag som angavs var en omstrukturering av den grekiska statsskulden inom vilken Republiken Greklands privata borgenärer skulle bidra till att minska skuldbördan i syfte att undvika inställda betalningar.
- 7 I juni och juli 2011 lade medlemsstaterna i euroområdet och flera av den grekiska statens privata borgenärer fram förslag till omstrukturering av den grekiska statsskulden.

- 8 I ett pressmeddelande av den 1 juli 2011 förklarade Internationella finansinstitutet (IIF) bland annat följande:

”Internationella finansinstitutets styrelse gör en insats för att arbeta med sina medlemmar och de övriga finansinstitutet, med den offentliga sektorn och med de grekiska myndigheterna, inte bara för att erbjuda [Republiken Grekland] ett betydande bidrag i form av kassaflöde, utan också för att lägga grunden för en mer hållbar skuldsättning.

Den privata finanssektorn är beredd att göra en frivillig ansträngning för samarbete, med insyn och i stor omfattning, för att stödja [Republiken Grekland], mot bakgrund av omständigheternas unika och exceptionella karaktär. ...

De privata investerarnas bidrag kommer att komplettera det finansiella stödet och den offentliga kassan och kommer att vara begränsat till ett visst antal möjligheter ...”

- 9 Den 21 juli 2011 sammankallades euroområdet stats- och regeringschefer samt Europeiska unionens institutioner för att besluta om vilka åtgärder som skulle vidtas i syfte att övervinna de svårigheter som euroområdet ställts inför.

- 10 I deras gemensamma uttalande av den 21 juli 2011 anges bland annat följande:

”1. Vi välkomnar den grekiska regeringens åtgärder för att stabilisera de offentliga finanserna och reformera ekonomin liksom det nya åtgärdepaketet, bland annat rörande privatisering, som det grekiska parlamentet nyligen antog. Det rör sig om exempellösa, men nödvändiga, ansträngningar för att den grekiska ekonomin åter ska få en hållbar tillväxt. Vi är medvetna om de ansträngningar som anpassningsåtgärderna medför för de grekiska medborgarna och är övertygade om att dessa uppföringar är absolut nödvändiga för en ekonomisk återhämtning och kommer att bidra till landets framtida stabilitet och välfärd.

2. Vi är eniga om att stödja ett nytt program för [Republiken Grekland] och att tillsammans med IMF och med frivilliga bidrag från den privata sektorn fullt ut täcka finansieringsbehoven. Den totala officiella finansieringen kommer att uppgå till uppskattningsvis 109 miljarder euro. Programmet ska utformas så, att det, särskilt genom lägre räntesatser och längre löptider, på ett avgörande sätt förbättrar [Republiken Greklands] hållbara skuldsättning och refinansieringsprofil. Vi uppmanar IMF att fortsätta att bidra till finansieringen av det nya programmet för [Republiken Grekland]. Vi avser att använda oss av [ESFS] för att finansiera nästa utbetalning. Vi kommer mycket noga att kontrollera att programmet strikt genomförs på grundval av en regelbunden bedömning som görs av [Europeiska] kommissionen tillsammans med ECB och IMF.

...

5. Finanssektorn har förklarat sig vara beredd att på frivillig basis stödja [Republiken Grekland] med en rad olika alternativ för att ytterligare förstärka den övergripande hållbarheten. Den privata sektorns nettobidrag uppskattas till 37 miljarder euro ...”

- 11 När det gäller den privata sektorns delaktighet, anges i punkt 6 i det gemensamma uttalandet av den 21 juli 2011 följande:

”När det gäller vår allmänna inställning till den privata sektorns delaktighet i euroområdet vill vi att det står klart att [Republiken Grekland] är i behov av en extraordinär och unik lösning.”

- 12 Vid toppmötet den 26 oktober 2011 förklarade euroområdet stats- och regeringschefer bland annat följande:

”12. Den privata sektorns delaktighet spelar en avgörande roll för att återställa [Republiken Greklands] skuldsättning till en hållbar nivå. Därför välkomnar vi de pågående diskussionerna mellan [Republiken Grekland] och dess privata investerare i syfte att finna en lösning som gör det möjligt att fördjupa den privata sektorns delaktighet. Parallellt med ett ambitiöst reformprogram för den grekiska ekonomin skulle den privata sektorns delaktighet garantera en minskning av den grekiska statsskulden i förhållande till BNP. Målet är att nå en skuldkvot på 120 procent senast år 2020. I detta syfte uppmanar vi [Republiken Grekland], de privata investerarna och alla berörda parter att utveckla ett frivilligt obligationsutbyte med en nominell diskontering på 50 procent på den nominella grekiska skuld som innehades av privata investerare. Eurorådets medlemsstater kommer att bidra till alla åtgärder avseende den privata sektorns deltagande med 30 miljarder euro. På denna grund är den offentliga sektorn beredd att bidra med ytterligare finansiering enligt programmet med ett belopp upp till 100 miljarder euro fram till år 2014, inbegripet den nödvändiga rekapitaliseringen av de grekiska bankerna. Det nya programmet ska fastställas senast vid slutet av år 2011 och obligationsutbytet ska genomföras i början av år 2012. Vi ber IMF att fortsätta att bidra till finansieringen av det nya grekiska programmet.

...

15. Beträffande vårt allmänna synsätt avseende den privata sektorns deltagande i euroområdet ska det erinras om det beslut som vi fattade den 21 juli [2011], enligt vilket [Republiken Greklands] situation kräver en extraordinär och unik lösning.”

- 13 Enligt ett pressmeddelande från det grekiska finansministeriet av den 17 november 2011 hade ministeriet inlett förhandlingar med innehavarna av grekiska skuldinstrument i syfte att förbereda en frivillig utbytestransaktion av sådana instrument med en nominell diskontering på 50 procent av den nominella grekiska skuld som innehades av privata investerare, såsom föreskrivs i punkt 12 i förklaringen av den 26 oktober 2011.
- 14 Den 2 februari 2012 vände sig Republiken Grekland i enlighet med artikel 127.4 FEUF jämförd med artikel 282.5 FEUF till Europeiska centralbanken (ECB) med en begäran om yttrande om ett förslag till grekisk lag nr 4050/2012, bland annat grundad på tillämpning av ”klausuler om kollektivt agerande”, med bestämmelser som innebar ändring av de tillämpliga villkoren för överlåtbara skuldebrev, emitterade eller garanterade av den grekiska staten inom ramen för överenskommelser med deras innehavare, med avseende på omstruktureringen av den grekiska statsskulden.
- 15 Den 17 februari 2012 avgav ECB yttrande CON/2012/12 om överlåtbara skuldebrev emitterade eller garanterade av den grekiska staten (nedan kallat det omtvistade yttrandet). Av detta yttrande framgår särskilt för det första att det är av vikt att medlemsstaterna bibehåller förmågan att när som helst infria sina åtaganden, vilket också syftar till att garantera den finansiella stabiliteten, för det andra att Republiken Greklands fall är extraordinärt och unikt (punkt 2.1), för det tredje att lagförslaget syftar till att främja ett deltagande av den privata sektorn och mer exakt till att inleda ett förfarande för att, i enlighet med klausuler om kollektivt agerande, underlätta förhandlingen med innehavarna av grekiska statsobligationer och att få deras samtycke till ett erbjudande från Republiken Grekland om att byta ut sådana instrument och därmed till en eventuell omstrukturering av den grekiska statsskulden (punkt 2.2), för det fjärde att ECB välkomnar att villkoren för ett sådant utbyte är resultatet av förhandlingar mellan Republiken Grekland och de institutioner som företräder innehavarna av instrument (punkt 2.3), för det femte att bruket av klausuler om kollektivt agerande såsom förfarande för att genomföra ett utbyte av instrument i huvudsak står i överensstämmelse med allmän praxis ... (punkt 2.4) samt för det sjätte att Republiken Greklands regering ensam tar på sig ansvaret för att vidta de åtgärder som krävs för att slutligt garantera hållbarheten i dess skulder (punkt 2.6).

- 16 I ett pressmeddelande av den 21 februari 2012 offentliggjorde det grekiska finansministeriet huvuddragen i den planerade frivilliga utbytestransaktionen avseende grekiska skuldinstrument och tillkännagav att en lag skulle utarbetas och antas i detta avseende. Denna transaktion skulle omfatta en begäran om överenskommelse och en inbjudan riktad till privata innehavare av vissa grekiska skuldinstrument i syfte att byta ut de sistnämnda mot nya instrument med ett nominellt värde på 31,5 procent av värdet på den utbytta skulden och mot instrument som emitterats av Europeiska finansiella stabilitetsfaciliteten och som ställts ut med en löptid på 24 månader och ett nominellt värde på 15 procent av den utbytta skulden, varvid dessa olika instrument skulle tillhandahållas av Republiken Grekland vid ingåendet av denna överenskommelse. Vidare skulle varje privat investerare som deltog i denna transaktion motta garantier som var skilda från Republiken Grekland och knutna till bruttonationalprodukten med ett nominellt värde likställt med motsvarande värde på de nya skuldinstrumenten.
- 17 Den 21 februari 2012 offentliggjorde även eurogruppen ett uttalande där den ”noterade den överenskommelse som ingåtts mellan de grekiska myndigheterna och den privata sektorn om de allmänna villkoren inom erbjudandet om utbyte av statsobligationer, vilket omfattar alla innehavare av statsobligationer inom den privata sektorn” och konstaterade att “[f]ramgång med [deltagandet från de privata investerarnas sida, Private Sector Involvement] [utgör] en nödvändig förutsättning för den nya brådskande handlingsplanen”. Eurogruppen bekräftade dessutom det ytterligare finansiella stöd som tillhandahålls Republiken Grekland av medlemsstaterna i euroområdet via ESFS och förklarade att “[b]idragen från den offentliga samt den privata sektorn [borde] garantera att den grekiska statsskuldens andel av BNP fortlöpande sjunker och uppgår till 120,5 procent av BNP år 2020”.
- 18 Den 23 februari 2012 antog det grekiska parlamentet nomós 4050, Kanónes tropopoiíseos títon, ekdóseos í engýiseos tou Ellinikou Dimosíou me symfonía ton Omologioúchon (lag nr 4050/2012, om ändring av de instrument som emitteras eller garanteras av den grekiska staten i samförstånd med innehavarna av dessa instrument och om införande av klausuler om) (FEK A’ 36 av den 23 februari 2012). Dessa klausuler hade till syfte till att göra de föreslagna ändringarna rättsligt bindande för alla innehavare av statsobligationer som omfattas av grekisk rätt och var emitterade före den 31 december 2011, så som anges i den rättsakt från den grekiska regeringen där inbjudan till deltagande av den privata sektorn (Private Sector Involvement eller bail-in, nedan kallat bail-in) godkändes, detta under förutsättning att ändringarna godkändes kollektivt och utan åtskillnad mellan serier av ett beslutsmässigt antal av innehavarna av instrument som utgör minst två tredjedelar av det nominella värdet av dessa instrument. I ingressen till denna lag anges bland annat att ”... [ECB] och de övriga medlemmarna i Eurosystemet har ingått särskilda överenskommelser med [Republiken Grekland] i syfte att undvika att deras uppgift och deras institutionella roll, liksom [ECB:s] roll i utarbetandet av en penningpolitik, såsom de följer av fördraget, åsidosätts”.
- 19 I ett pressmeddelande av den 24 februari 2012 angav det grekiska finansministeriet villkoren för frivilligt utbyte av statsobligationer, vilket inbegrep de privata investerarna, med hänvisning till lag nr 4050/2012. Därefter utfärdades en offentlig inbjudan till att delta i ett utbyte av statsobligationer.
- 20 I ett pressmeddelande av den 9 mars 2012 förklarade Greklands finansministerium att det i princip var tillfreds med de villkor som fastställdes i lag nr 4050/2012 och tillkännagav i vilka proportioner privata borgenärer hade godtagit erbjudandet om utbyte. Ministeriet förklarade bland annat följande:

”[I]nnehavarna av statsobligationer som emitterats eller garanterats av [R]epubliken [Grekland] till ett belopp av cirka 172 miljarder euro har som svar på inbjudan och på de framställningar om överenskommelse som gjordes av [R]epubliken [Grekland] den 24 februari 2012 anmält sina statsobligationer för utbyte eller samtyckt till de ändringar som föreslagits.

Av ungefär 177 miljarder euro i statsobligationer som omfattas av grekisk rätt och emitterats av [R]epubliken [Grekland] samt ingått i inbjudan har [R]epubliken [Grekland] mottagit erbjudanden om utbyte och om samtycke från innehavare av statsobligationer till ett nominellt värde av cirka 152

miljarder euro, vilket utgör 85,8 procent av det nominella belopp som ännu inte reglerats av dessa instrument. Innehavarna av 5,3 procent av det nominella belopp som ännu inte reglerats av instrumenten har erbjudits en överenskommelse men avböjt de föreslagna ändringarna. [R]epubliken [Grekland] har underrättat sina borgenärer inom den offentliga sektorn om att den, så snart samtyckena har bekräftats och godkänts av [Greklands central]bank, i sin egenskap av förvaltare av det förfarande som anges i lag nr 4050/2012 ... avser att godta de samtycken som mottagits och ändra villkoren för alla sina statsobligationer som omfattas av grekisk rätt, inbegripet de som inte har anmälts för utbyte till följd av inbjudan, i enlighet med villkoren i ovannämnda lag. Följaktligen kommer [R]epubliken [Grekland] inte att förlänga tiden för inbjudan rörande de statsobligationer som omfattas av grekisk rätt.

... Om samtyckena i fråga om de föreslagna ändringarna gällande statsobligationer som omfattas av grekisk rätt godtas, kommer det sammantagna nominella värdet av nämnda instrument som var avsedda att bytas ut och andra instrument [vilka omfattas av en annan rätt än den grekiska] som omfattades av inbjudan och för vilka [R]epubliken [Grekland] mottagit erbjudanden om utbyte och samtycke till de föreslagna ändringarna att uppgå till 197 miljarder euro, det vill säga 95,7 procent av det sammantagna nominella värdet av de statsobligationer som inbjudan gällde.”

- 21 Sökandena Frank Steinhoff, Ewald Filbry, Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg eG, Werner Bäcker samt EMB Consulting SE deltog i egenskap av innehavare av grekiska statsobligationer i omstruktureringen av den grekiska statsskulden enligt nämnda bail-in och de klausuler om kollektivt agerande som tillämpats i enlighet med lag nr 4050/2012 efter att ha avböjt erbjudandet om att byta ut sina instrument.

Förfarandet och parternas yrkanden

- 22 Sökandena har väckt förevarande talan genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 16 februari 2017.
- 23 På förslag av referenten beslutade tribunalen (tredje avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet.
- 24 Parterna utvecklade sin talan och svarade på tribunalens muntliga frågor vid förhandlingen den 29 maj 2018
- 25 Sökandena har yrkat att tribunalen ska
- förplikta ECB att till den första sökanden betala 314 000 euro, till den andra sökanden 54 950 euro, till den tredje sökanden 2 355 000 euro, till den fjärde sökanden 303 795 euro och till den femte sökanden 750 460 euro, och
 - på dessa belopp påföra 5 procent i ränta utöver basräntan räknat från talans väckande.
- 26 ECB har yrkat att tribunalen ska
- i första hand avvisa och i andra hand ogilla talan såsom ogrundad, samt
 - förplikta sökandena att ersätta rättegångskostnaderna.

Rättslig bedömning

Upptagande till sakprövning

- 27 ECB anser att sökandenas talan inte kan tas upp till prövning av fyra skäl: För det första är talan preskriberad, för det andra är inte tribunalen behörig att meddela de domar som yrkats, för det tredje kan inte ECB hållas ansvarig eftersom denna inte har behörighet att anta en rättsligt bindande rättsakt och för det fjärde finns det inte ett utomobligatoriskt ansvar för underlåtenhet om det inte finns en skyldighet att handla.
- 28 Sökandena har bestritt att deras talan inte kan upptas till prövning.

Preskribering av talan och möjligheten att ta upp bilagorna till prövning

- 29 ECB påpekar för det första att de skador som gjorts gällande av sökandena beror på den bail-in som offentliggjordes den 9 mars 2012. För det andra anser ECB att sökandenas talan, ingiven till tribunalens kansli den 16 februari 2017, innehöll brister som efter påpekande avhjälpes den 15 mars 2017. ECB drar därav slutsatsen att tribunalen registrerade sökandenas talan först den 15 mars 2017 och följaktligen att denna talan är preskriberad i enlighet med artikel 46 i stadgan för Europeiska unionens domstol jämförd med artikel 76 i tribunalens rättegångsregler.
- 30 Enligt artikel 46 i stadgan för Europeiska unionens domstol ska talan mot gemenskapen om ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden preskriberas fem år efter den händelse som föranleder ansvarstalan. Preskriberingen ska avbrytas av talan som väcks vid tribunalen. I artikel 46 i nämnda stadga anges att stadgan även ska tillämpas på talan mot Europeiska centralbanken om ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden.
- 31 I det aktuella fallet anser sökandena att det är det omtvistade yttrande som avgavs den 17 februari 2012 som ger upphov till ECB:s utomobligatoriska ansvar. Den 16 februari 2017 väckte sökandena förevarande skadeståndstalan. Följaktligen väcktes deras talan inom fem år räknat från antagandet av yttrandet och kan inte betraktas som preskriberad.
- 32 Denna slutsats påverkas inte av att tribunalens kansli begärt att brister i ansökan skulle avhjälpas, i första hand vad avser ingivande av bilagor med löpande paginering, men skild från själva den inlaga till vilken de bifogats (se bilaga 2 k till Praktiska genomförandebestämmelser till tribunalens rättegångsregler (EUT L 152, 2015, s. 1) (i den lydelse som gällde vid tidpunkten för begäran i dessa fall) (nedan kallade de praktiska genomförandebestämmelserna) och, i andra hand, vad avser ingivandet av en bestyrkt kopia av inlagan, med dess bilagor (se bilaga 2 h, j och m till de praktiska genomförandebestämmelserna), och inte heller av att sökandena inte åtgärdade dessa brister förrän den 15 mars 2017.
- 33 I motsats till vad ECB har hävdats påverkar avhjälpandet av brister i en ansökan i princip varken datumet för anhängiggörandet vid tribunalen eller fastställandet av att ingivandet skett inom de frister som anges i artikel 263 sjätte stycket FEUF eller i artikel 46 i stadgan för Europeiska unionens domstol. I enlighet med punkt 111 i de praktiska genomförandebestämmelserna får delgivningen av en ansökan som är behäftad med formfel enligt bilaga 2 till nämnda bestämmelser endast skjutas upp. När en ansökan åtgärdas förblir således det datum då denna ansökan ingavs till tribunalen oförändrat. En ansökan ska endast betraktas som ingiven på ett sätt så att den ska avvisas om den inte innehåller de väsentliga inslag som avses i artikel 76 i rättegångsreglerna och dessa inte ingetts innan fristen för talan löpt ut (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 november 1984, Bensider m.fl./kommissionen, 50/84, EU:C:1984:365, punkt 8, och dom av den 16 december 2011, Enviro Tech Europe och Enviro Tech International/kommissionen, T-291/04, EU:T:2011:760, punkt 95) eller blivit

föremål för en framställan om avhjälpande av brister på grund av att den inte uppfyller de villkor som anges i bilaga 1 till de praktiska genomförandebestämmelserna och om sökanden inte avhjälpas bristerna (se punkt 110 i de praktiska genomförandebestämmelserna).

- 34 ECB har också konstaterat att flera bilagor fogade till ansökan inte hade översatts från grekiska till rättegångsspråket, det vill säga tyska. Vid förhandlingen angav ECB som svar på en fråga från tribunalen att den på grund av den saknade översättningen av dessa bilagor till rättegångsspråket slöt sig till att de borde avvisas som ej möjliga att ta upp till prövning.
- 35 I enlighet med artikel 46.2 i rättegångsreglerna ska ingivna eller bilagda handlingar som avfattats på ett annat språk än rättegångsspråket åtföljas av en översättning till rättegångsspråket. I punkt 3 i samma artikel föreskrivs dock att översättningen av omfattande handlingar får begränsas till utdrag. Översättningen till rättegångsspråket av handlingar som bilagts ansökan utgör således inte ett krav som alltid måste uppfyllas. Följaktligen kan inte avsaknad av översättning rutinmässigt medföra att handlingarna inte kan tas upp till prövning.
- 36 Det framgår dessutom av punkt 108 i de praktiska genomförandebestämmelserna (numera punkt 99 med anledning av ändringar i de praktiska genomförandebestämmelserna till tribunalens rättegångsregler (EUT L 294, 2018, s. 40)) att justitiesekreteraren, när handlingar som biläggs en inlägga inte åtföljs av en översättning av dessa handlingar till rättegångsspråket, ska begära att den berörda rättegångsdeltagaren avhjälpas denna brist, om en sådan översättning är nödvändig för att målet ska kunna handläggas på ett ändamålsenligt sätt. I det aktuella fallet framställdes ingen sådan begäran, varför avsaknaden av översättning inte ansågs vara nödvändig för att målet skulle kunna handläggas på ett ändamålsenligt sätt.
- 37 Med beaktande av vad som ovan angetts kan det konstateras att avsaknaden av översättning av de berörda bilagorna till rättegångsspråket dels inte är en brist som medför att de inte kan tas upp till prövning, dels inte inverkar på det datum då ansökan ingavs och således medför att talan väckts inom fristen.
- 38 Av det ovan anförda framgår att ECB:s påståenden att sökandenas talan väckts efter talefristens utgång ska underkännas liksom påståendet att de bilagor som inte översatts till rättegångsspråket inte skulle kunna tas upp till prövning.

Tribunalens behörighet

- 39 ECB anser att den påstådda skadan vållats av en rent nationell åtgärd. Följaktligen kunde inte banken ådra sig ett utomobligatoriskt ansvar och tribunalen är inte behörig.
- 40 Till stöd för detta påstående anför ECB för det första att de förluster som sökandena anser att de lidit inte är följden av deras agerande utan följer dels av det grekiska parlamentets agerande, då det antog lag nr 4050/2012, dels av det beslut som fattats av en majoritet av innehavarna av de berörda statsobligationerna. För det andra ligger omstrukturering av en medlemsstats statsskuld uteslutande inom medlemsstaternas behörighet. Genom att anta lag nr 4050/2012 har Republiken Grekland inte tillämpat unionsrätten i enlighet med artikel 51.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan). För det tredje är det, oberoende av om lag nr 4050/2012 utgör en tillämpning av unionsrätten, Republiken Grekland, och inte ECB, som ska ersätta sökandena för alla påstådda förluster, eftersom medlemsstaterna enligt artikel 4.3 FEU ska vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter fullgörs som följer av unionsrätten, däribland skyldigheten att undanröja otillåtna följder av en kränkning av unionsrätten. För det fjärde gällde inte det omtvistade yttrandet – och kunde inte heller gälla – den särskilda

beskaffenheten av en bail-in. Beslut om att föreslå en bail-in och utformningen av denna åvilar uteslutande Republiken Greklands organ. Dessutom togs beslutet att godta villkoren i denna bail-in av en kvalificerad majoritet av de privata borgenärerna.

- 41 Sökandena anser att det omtvistade yttrandet utgör en avgörande orsak till att den grekiska staten antagit och tillämpat lag nr 4050/2012.
- 42 Med hänvisning till dessa argument bör det framhållas att tribunalen enligt artikel 268 FEUF jämförd med artikel 340 tredje stycket FEUF är behörig att avgöra mål rörande skador som ECB kan ha vållat och detta i överensstämmelse med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar.
- 43 Eftersom sökandena uppger att de skador de lidit har vållats av att ECB antog det omtvistade yttrandet är tribunalen behörig att pröva detta påstående på grundval av artiklarna 268 och 340 FEUF.
- 44 Att ECB anser att skadan inte har vållats av det omtvistade yttrandet utan av Republiken Greklands agerande och agerandet av de övriga innehavarna av grekiska statsobligationer kullkastar inte denna slutsats.
- 45 Denna fråga hänför sig nämligen till prövningen av de förutsättningar som krävs för att unionen i förekommande fall ska kunna ådra sig utomobligatoriskt ansvar, det vill säga fastställelse av den skadeståndsgrundande händelsen och ett orsakssamband mellan denna händelse och den påstådda skadan, vilka omständigheter är föremål för prövningen i förevarande mål (se, för ett liknande resonemang, dom av den 29 januari 1998, *Dubois et Fils/rådet och kommissionen*, T-113/96, EU:T:1998:11, punkt 34, och dom av den 3 maj 2017, *Sotiropoulou m.fl./rådet*, T-531/14, ej publicerad, EU:T:2017:297, punkterna 58–61).
- 46 Om tribunalen skulle sluta sig till att de påstådda skadorna inte har vållats av det omtvistade yttrandet skulle denna slutsats inte ändra på vare sig räckvidden av förevarande talan, som syftar till att förplikta ECB att ersätta sökandena, eller tribunalens behörighet att avgöra målet. I sådant fall är tribunalen nämligen behörig att slå fast att ECB inte kan tillskrivas denna skada samt att ogilla talan såsom ogrundad.
- 47 Således bör ECB:s argument underkännas, enligt vilket tribunalen inte är behörig att pröva det utomobligatoriska ansvar som hävdats av sökandena.

Avsaknad av utomobligatoriskt ansvar där det inte finns någon rätt att utfärda rättsligt bindande anvisningar

- 48 ECB anser att sökandenas talan inte kan tas upp till prövning eftersom ECB genom att avge sitt yttrande i enlighet med artikel 127.4 och artikel 282.5 FEUF inte utövade en befogenhet som bemyndigade den att utfärda rättsligt bindande anvisningar. ECB anser därmed att den inte kunde ådra sig utomobligatoriskt ansvar genom att avge ett sådant yttrande.
- 49 Till stöd för detta påstående anser ECB att det av fast rättspraxis framgår att samarbetet mellan unionens institutioner och de nationella myndigheterna eller det icke tvingande tekniska stöd som unionsinstitutionerna tillhandahåller inte kan ålägga unionen utomobligatoriskt ansvar gentemot enskilda. En skadeståndstalan kan enligt ECB inte tas upp till prövning eftersom unionsinstitutionens åtgärd till sin natur är rent politisk. Dessutom skulle Republiken Grekland i det aktuella fallet ha agerat inom ett område som ligger helt inom nationell behörighet. Slutligen bestrider ECB dels att det i senare rättspraxis skulle ha slagits fast att icke bindande rättsakter från unionsinstitutionerna kan ådra

unionen utomobligatoriskt ansvar när dessa rättsakter har lett till ett otillåtet agerande från de nationella myndigheternas sida, dels att dess yttranden skulle vara rättsligt bindande för medlemsstaterna.

- 50 Sökandena har bestritt dessa argument.
- 51 Vidare ska det erinras om att skadeståndstalan är en självständig form av talan, som har en särskild funktion i rättsmedelssystemet och är underkastad villkor som utformats med hänsyn till dess särskilda syfte. Medan talan om ogiltigförklaring och passivitetstalan syftar till att vidta sanktionsåtgärder då en juridiskt bindande rättsakt är rättsstridig eller då en juridiskt bindande rättsakt saknas, är skadeståndstalans föremål ett yrkande om ersättning för en skada som följer av en rättsakt eller av ett otillåtet agerande som en institution eller ett unionsorgan är ansvarigt för (dom av den 7 oktober 2015, *Accorinti m.fl./ECB*, T-79/13, EU:T:2015:756, punkt 61).
- 52 I enlighet med fast rättspraxis i fråga om unionens utomobligatoriska ansvar för de skador som vållats enskilda rättssubjekt genom en kränkning av unionsrätten som kan tillskrivas en unionsinstitution eller ett unionsorgan, vilken med nödvändig anpassning är tillämplig på det utomobligatoriska ansvar för ECB som anges i artikel 340 tredje stycket FEUF, tillerkänns en rätt till ersättning om tre villkor är uppfyllda, nämligen att den rättsregel som har överträtts har till syfte att ge enskilda rättigheter, att det är en tillräckligt klar överträdelse, att det fastställts att skadan faktiskt skett och att det finns ett direkt orsakssamband mellan åsidosättandet av medlemsstatens skyldighet och den skada som de drabbade personerna har lidit (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 juli 2003, *kommissionen/Fresh Marine*, C-472/00 P, EU:C:2003:399, punkt 25, dom av den 23 mars 2004, *Europeiska ombudsmannen/Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, punkt 49 och där angiven rättspraxis, och dom av den 4 april 2017, *Europeiska ombudsmannen/Staelen*, C-337/15 P, EU:C:2017:256, punkt 31).
- 53 Således är det enbart när en institution har begått en sådan tillräckligt klar överträdelse som unionen kan ådra sig skadeståndsansvar. Det avgörande kriteriet för att anse att en överträdelse av unionsrätten är tillräckligt klar är att en unionsinstitution uppenbart och allvarligt har missbedömt gränserna för sitt utrymme för skönmässig bedömning. (se dom av den 4 juli 2000, *Bergaderm och Goupil/kommissionen*, C-352/98 P, EU:C:2000:361, punkt 43 och där angiven rättspraxis, och dom av den 4 april 2017, *Europeiska ombudsmannen/Staelen*, C-337/15 P, EU:C:2017:256, punkt 31 och där angiven rättspraxis). Det är endast om denna institution förfogar över ett i hög grad begränsat, eller till och med obefintligt, utrymme för skönmässig bedömning som det förhållandet att unionsrätten har överträtts i sig kan vara tillräckligt för att det ska vara fråga om en tillräckligt klar överträdelse (se dom av den 7 oktober 2015, *Accorinti m.fl./ECB*, T-79/13, EU:T:2015:756, punkt 67 och där angiven rättspraxis). För övrigt är kriteriet tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel tillämpligt om det inte endast gäller en individuell handling utan även en individuell underlåtenhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 november 2017, *Acquafarm/kommissionen*, T-458/16, ej publicerad, EU:T:2017:810, punkt 44 och där angiven rättspraxis).
- 54 För att avgöra en institutions utomobligatoriska ansvar ska således det agerande inom denna som har gett upphov till skadan prövas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 mars 2004, *Europeiska ombudsmannen/Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, punkt 60), det vill säga, i det aktuella fallet, huruvida ECB:s antagande av det omtvistade yttrandet utgjorde en tillräckligt klar överträdelse av en unionsrättslig rättsregel, som låg till grund för den skada som åberopats av sökandena.
- 55 I motsats till ansökan om ogiltigförklaring är möjligheten att ta upp en skadeståndstalan till prövning inte avhängig av om den rättsakt som ligger till grund för den påstådda skadan utgör ett beslut eller är bindande. Varje agerande som leder till en skada kan medföra ett utomobligatoriskt ansvar (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 mars 2004, *Europeiska ombudsmannen/Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, punkterna 50–52 samt 60; se även i fråga om missbedömning av en skyldighet att handla eller att avstå från att handla dom av den 20 september 2016, *Ledra Advertising*

m.fl./kommissionen och ECB, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punkterna 55–59 samt 67 och 68; i fråga om ett motiverat yttrande, dom av den 18 december 2009, Arizmendi m.fl./rådet och kommissionen, T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 och T-484/04, EU:T:2009:530, punkterna 66–69, och i fråga om ett enskilt utelämnande, dom av den 16 november 2017, Acquafarm/kommissionen, T-458/16, ej publicerad, EU:T:2017:810, punkt 44 och där angiven rättspraxis). Om unionens domstolar inte kunde pröva huruvida en unionsinstitution eller ett unionsorgans agerande är lagenligt skulle nämligen det förfarande som föreskrivs i artiklarna 268 och 340 andra och tredje stycket FEUF förlora sin ändamålsenliga verkan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 mars 2004, Europeiska ombudsmannen/Lamberts, C-234/02 P, EU:C:2004:174, punkt 61).

- 56 Följaktligen kan inte ECB åberopa tidigare rättspraxis i domen av den 23 mars 2004, Europeiska ombudsmannen/Lamberts (C-234/02 P, EU:C:2004:174, punkterna 31–94), där skadeståndstalan avvisades endast på grund av att den rättsstridighet som åberopades hade samband med en rättsakt utan rättslig verkan (beslut av den 13 juni 1991, Sunzest/kommissionen, C-50/90, EU:C:1991:253, punkterna 17–20, beslut av den 4 oktober 1991, Bosman/kommissionen, C-117/91, EU:C:1991:382, punkt 20, och beslut av den 10 december 1996, Söktas/kommissionen, T-75/96, EU:T:1996:183, punkt 49) Möjligheten att ta upp en skadeståndstalan mot ECB:s yttrande till prövning kan således inte vara avhängigt av om detta var rättsligt bindande eller inte. Att förklara att en skadeståndstalan inte kan tas upp till prövning av det enda skälet att den rättsakt som var ursprunget till den påstådda skadan inte var bindande skulle stå i strid med syftet med och verkan av nämnda rättsmedel.
- 57 Att det omtvistade yttrandet har politisk karaktär och att ECB inte var skyldig att anta ett sådant yttrande påverkar heller inte möjligheten att ta upp förevarande talan till prövning. En unionsinstitutionens befogenhet att företa en skönsässig bedömning medför inte att institutionen frigörs från sin skyldighet att handla i överensstämmelse med överordnade rättsnormer, såsom fördraget och de allmänna unionsrättsliga principerna, och med den relevanta sekundärrätten. Närhelst lagenligheten av en sådan rättsakt ifrågasätts i en skadeståndstalan ska denna prövning ske mot bakgrund av institutionens skyldigheter (dom av den 18 december 2009, Arizmendi m.fl./rådet och kommissionen, T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 och T-484/04, EU:T:2009:530, punkt 66). Att ECB hävdar att Republiken Grekland har agerat på ett område som ligger helt inom den nationella behörigheten hindrar slutligen inte sökandena från att i det aktuella fallet ifrågasätta ECB:s agerande och inverkar inte på tribunalens behörighet att pröva detta påstående i sak.
- 58 Tribunalen godtar följaktligen inte ECB:s argument att sökandenas talan ska avvisas på grund av att ECB genom att anta det omtvistade yttrandet inte utövade en befogenhet som bemyndigade denna att ge Republiken Grekland rättsligt bindande anvisningar.

Avsaknad av utomobligatoriskt ansvar för underlåtenhet där det inte finns någon rättslig skyldighet att handla

- 59 ECB hävdar att sökandenas talan ska avvisas eftersom banken inte har åsidosatt en skyldighet att handla som kan ådra den utomobligatoriskt ansvar. ECB har av följande skäl bestritt att den skulle vara skyldig att skydda sökandenas rätt till egendom. För det första är de yttranden som avges av ECB enligt artikel 127.4 FEUF jämförd med artikel 288.5 FEUF inte rättsligt bindande. Eftersom medlemsstaterna inte är bundna av dess yttranden kan inte ECB med nämnda instrument garantera ett faktiskt skydd för sökandenas grundläggande rättigheter. I enlighet med samma bestämmelser anser sig ECB inte heller vara skyldig att avge yttranden. För det andra anför ECB att den i enlighet med artikel 17.1 FEU inte är skyldig att främja unionens allmänna intresse och säkerställa tillämpningen av unionsrätten. Enligt ECB var inte syftet med att den hördes och med det omtvistade yttrandet att fastställa om en bail-in i sig var önskvärd eller inte utan gällde de tekniska detaljerna för

ett införande av klausuler om kollektivt agerande med tillämpning på de grekiska statsobligationerna. För det tredje anser ECB att varken Republiken Grekland eller, analogt, ECB har någon som helst skyldighet att skydda sökandenas investeringar och egendom.

60 Sökandena har bestritt denna bedömning.

61 Mot bakgrund av dessa argument måste det konstateras att frågan huruvida ECB kunde eller inte kunde hållas ansvarig för att i det omtvistade yttrandet ha underlåtit att underrätta Republiken Grekland om de möjliga rättsstridigheterna med dess förslag till lag nr 4050/2012, eftersom ECB inte var skyldig att handla, är en fråga som rör grunden för skadeståndstalan och inte frågan om den kan upptas till prövning.

62 Huruvida ECB gjort sig skyldig till rättsstridigt handlande genom att inte varsko Republiken Grekland om att dess förslag till lag nr 4050/2012 påståtts vara rättsstridigt hänför sig nämligen till villkoret att det ska föreligga en tillräckligt klar överträdelse från ECB:s sida av en rättsregel som ger rättigheter till enskilda på grundval av nämnda underlåtelser.

63 Tribunalen godtar således inte ECB:s påstående att sökandenas talan ska avvisas med hänvisning till att det saknas en rättslig skyldighet att agera och ett utomobligatoriskt ansvar för underlåtenhet att agera.

Prövning i sak

Inledande synpunkter

64 Enligt sökandena måste ECB inom all sin verksamhet respektera de grundläggande rättigheterna, varför ECB i ett yttrande om ett lagförslag i en medlemsstat måste framhålla sådana åsidosättanden av grundläggande rättigheter som har samband med antagandet och genomförandet av den aktuella lagen. I det aktuella fallet anser sökandena att ECB har underlåtit att i det omtvistade yttrandet ange att lag nr 4050/2012 åsidosatte för det första principen *pacta sunt servanda*, för det andra artikel 17.1 och 17.2 i stadgan, för det tredje artikel 63 FEUF och för det fjärde artikel 124 FEUF. Sökandena anser att dessa utelämnanden har medfört en skada som för den första sökanden uppgår till 314 000 euro, för den andra sökanden till 54 950 euro, för den tredje sökanden till 2 355 000 euro, för den fjärde sökanden till 303 795 euro och för den femte sökanden till 750 460 euro.

65 ECB anser att inget av de villkor som krävs för att den ska ådra sig utomobligatoriskt ansvar är uppfyllt i det aktuella fallet.

66 Före en prövning av vart och ett av de påstådda åsidosättandena och av orsakssambandet mellan dessa åsidosättanden och de påstådda skadorna bör det erinras om att det utomobligatoriska ansvar för ECB som anges i artikel 340 tredje stycket FEUF förutsätter att tre kumulativa villkor föreligger, nämligen att den överträdde rättsregeln syftar till att ge rättigheter åt enskilda och att överträdelsen är tillräckligt klar, att det fastställts att skadan faktiskt skett och slutligen att det finns ett direkt orsakssamband mellan åsidosättandet av skyldigheten för rättsaktens upphovsman och den skada som de drabbade personerna har lidit (se punkterna 52–54 ovan).

67 Det bör dessutom erinras om räckvidden för ECB:s behörighet att avge yttranden.

68 I artikel 127.4 FEUF föreskrivs att ECB ska höras av nationella myndigheter om varje förslag till rättsregler inom Europeiska centralbankens behörighetsområde, dock inom de ramar och på de villkor som fastställs av Europeiska unionens råd. Likaså föreskrivs i artikel 282.5 FEUF att ECB inom området för dess befogenheter ska höras om varje förslag till unionsakt samt om varje förslag till rättsregler på nationell nivå, och att ECB får avge yttranden.

- 69 I rådets beslut 98/415/EG av den 29 juni 1998 om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsregler (EGT L 189, 1998, s. 42) anges i skäl 3 att skyldigheten för medlemsstaternas myndigheter att höra ECB inte får påverka deras ansvar för berörda områden samt att medlemsstaterna ska höra ECB om varje förslag till rättsregler inom dess behörighetsområde. Vidare anges i skäl 6 i beslut 98/415 att samrådet med ECB inte otillbörligt får förlänga lagstiftningsproceduren i medlemsstaterna och att den tidsfrist inom vilken ECB måste avge sitt yttrande måste göra det möjligt för denna att granska de texter som hänskjuts till den med den noggrannhet som krävs.
- 70 Innehållet i dessa skäl återfinns i bestämmelserna i beslut 98/415. I enlighet med artikel 2 i beslut 98/415 ska således medlemsstaternas myndigheter höra ECB om varje förslag till rättsregler inom dess behörighetsområde enligt fördraget och särskilt i fråga om valutafrågor, betalningsmedel, nationella centralbanker, insamling, sammanställning och distribution av monetär och finansiell statistik samt statistik rörande banker, betalningssystem och betalningsbalanser, clearing- och betalningssystem och regler som gäller finansiella institut i den mån de har en påtaglig inverkan på de finansiella institutens och marknadernas stabilitet. Vidare föreskrivs det i artikel 4 i beslut 98/415 att varje medlemsstat ska se till att ECB hörs i ett lämpligt skede så att den myndighet som tar initiativet till ett förslag till rättsregler kan beakta ECB:s yttrande innan den fattar beslut i saken och att den myndighet som antar förslaget, om det är fråga om en annan myndighet än den som har utarbetat förslaget till de ifrågakvarande rättsreglerna, får kännedom om ECB:s yttrande.
- 71 För det första framgår det av dessa bestämmelser att ECB:s yttranden inte är bindande för de nationella myndigheterna. Enligt skäl 3 och artikel 4 i beslut 98/415 ska nämligen de nationella myndigheterna endast beakta dessa yttranden och de får inte påverka deras ansvar för de områden som berörs av förslagen till rättsregler. Härav följer att iakttagandet av skyldigheten till samråd med ECB inte kan ålägga de nationella myndigheterna att ansluta sig till ECB:s ståndpunkt trots att nämnda skyldighet kräver att ECB på ett ändamålsenligt sätt kan tillkännage denna. Om lagstiftarens avsikt hade varit att göra innehållet i ECB:s intervention rättsligt bindande skulle lagstiftaren ha gett ECB befogenhet att utfärda tillstånd och inte att avge yttranden. Av de skäl som anförs i punkt 55 ovan utesluter inte konstaterandet att ECB:s yttranden inte är bindande för de nationella myndigheterna att dessa yttranden kan ådra ECB ansvar.
- 72 Det bör för det andra slås fast att ECB har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning vid antagandet av sina yttranden. Det har redan i ett liknande sammanhang slagits fast att artiklarna 127 och 282 FEUF samt artikel 18 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet (ECBS) ger ECB ett stort utrymme för skönsmässighet vid komplicerade bedömningar av ekonomiska och sociala frågor, som även inbegriper situationer där händelseutvecklingen sker snabbt, vilka måste göras i samband med eurosyste­met, och även med unionen som helhet. Det har slagits fast att tillämpningen av skönsmässig bedömning innebär att ECB dels måste kunna förutse och bedöma ekonomiska förändringar av komplex och osäker karaktär, såsom utvecklingen av kapitalmarknaderna, penningmängden och inflationsnivån, vilka påverkar funktionen hos Eurosyste­met och systemen för betalning och lån, dels måste göra politiska, ekonomiska och sociala val som kräver avvägningar och kompromisser mellan de olika mål som avses i artikel 127.1 FEUF, vars huvudsakliga mål är bibehållandet av prisstabiliteten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 januari 2017, *Nausicaa Anadyomène och Banque d'escompte/ECB*, T-749/15, ej publicerad, EU:T:2017:21, punkt 70 och där angiven rättspraxis, och generaladvokat Cruz Villalóns förslag till avgörande i målet *Gauweiler m.fl.*, C-62/14, EU:C:2015:7, punkt 111 och där angiven rättspraxis).
- 73 ECB:s stora utrymme för skönsmässig bedömning vid antagandet av yttranden innebär således att endast en uppenbar och allvarlig missbedömning av gränserna för denna befogenhet kan ådra ECB utomobligatoriskt ansvar (se den rättspraxis som anges i punkterna 53 och 72 ovan).

Kränkning av principen pacta sunt servanda

- 74 Enligt sökandena kunde inte Republiken Grekland på ett giltigt sätt genom lag nr 4050/2012 införa ändringsklausuler i villkoren för de befintliga statsobligationerna. De anser att sådant går emot principen inom internationell rätt *pacta sunt servanda*, fastlagd i artikel 26 i Wienkonventionen om traktaträtten av den 23 maj 1969, till vilken Republiken Grekland anslutit sig och som erkänts av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) och EU-domstolen. Sökandena anser därför att ECB i det omtvistade yttrandet borde ha fastställt att Republiken Grekland skulle kränka denna princip genom att anta en lag som föreskriver ett obligatoriskt utbyte av grekiska statsobligationer för de privata borgenärer som motsatt sig detta utbyte. Att ECB inte gjort så skulle utgöra en underlåtenhet som strider mot dess skyldigheter.
- 75 Sökandena har dessutom bestritt att Republiken Grekland i det aktuella fallet kan åberopa principen *rebus sic stantibus* för att motivera ändringarna i deras avtalsrätt. Till stöd för detta argument framhåller sökandena för det första att de omtvistade statsobligationerna emitterades vid en tid då den internationella valutagemenskapen redan enhälligt hade krävt att statsobligationerna skulle knytas till klausuler om kollektivt agerande. För det andra skulle Republiken Grekland, trots sökandenas framställningar, avsiktligt ha avstått från att använda klausuler om kollektivt agerande vid emissionen av de omtvistade statsobligationerna. För det tredje skulle medlemsstaterna i april 2003 ha enats om behovet av att knyta emissionen av internationellt handlade obligationer till klausuler om kollektivt agerande (se bilaga 1 till ekonomiska och finansiella kommitténs rapport ECFIN/CEFCPE (2004) REP 50483 slutlig av den 12 november 2004, s. 7) och i september 2003 skulle ekonomiska och finansiella kommittén ha godkänt ett antal klausuler som förväntades kunna få tillämpning i villkoren för emissionen av obligationer. För det fjärde skulle "centralbankscheferna i G 20-staterna" redan i november 2004 ha rekommenderat ett införande av klausuler om kollektivt agerande i avtalen för emissioner av obligationer i syfte att främja tillämpningen av majoritetsbeslut (se rekommendation av den 26 oktober 2004 med rubriken Report to the EFC-Implementation of the EU commitment on Collective Action Clauses in documentation of International Debt Issurance). För det femte har farhågorna för att klausulerna om kollektivt agerande skulle kunna medföra högre riskpremier och därmed öka statens finansieringskostnad inte bekräftats i de studier som utfördes under 2003 av A. Richards och M. Gugiatti (*The Use of Collective Action Clauses in New York Law Bonds of Sovereign Borrowers*, Journal of International Law, 35 (2004) s. 815 ff; Szodruch, *Staateninsolvenz und private Gläubiger*, 2008, s. 226). Sökandena anser därför att om Republiken Grekland har beslutat att inte beträffande landets statsobligationer införa klausuler om kollektivt agerande, trots att det hade förts en debatt om införande av sådana rörande statsobligationerna, kunde landet inte när förhållandena ändrades, vid vilka just klausuler om kollektivt agerande ansågs påkallade, göra anspråk på att genomföra en omstrukturering med tillgripande av tvång.
- 76 ECB har bestritt dessa påståenden Den anför för det första att det inte ankommer på banken att i det omtvistade yttrandet nämna en eventuell kränkning av principen *pacta sunt servanda* genom lag nr 4050/2012, vidare att den själv inte kunnat kränka denna princip och slutligen att denna princip inte hade kränkts vad avser tillämpningen av principen *rebus sic stantibus*.
- 77 Som framhållits i punkt 52 ovan kan endast en tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som ger rättigheter till enskilda ådra ECB utomobligatoriskt ansvar. I syfte att garantera en ändamålsenlig verkan av det villkor som rör överträdelse av en rättsregel som ger rättigheter åt enskilda rättssubjekt måste det skydd som ges i den åberopade bestämmelsen vara verksamt gentemot den person som åberopar denna och således måste denna person ingå i den krets som den aktuella bestämmelsen ger rättigheter. En regel kan inte godtas som grund för ersättning om den inte skyddar den enskilde mot den rättsstridighet som han eller hon har åberopat, utan en annan enskild (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 oktober 2005, Cofradía de pescadores de "San Pedro" de Bermeo m.fl./rådet, T-415/03, EU:T:2005:365, punkt 96, och dom av den 3 december 2015, CN/Europaparlamentet, T-343/13, EU:T:2015:926, punkt 86 och där angiven rättspraxis).

- 78 I det aktuella fallet har sökandenas tecknande av de omtvistade statsobligationerna som emitterats och garanterats av Republiken Grekland skapat ett avtalsförhållande mellan dem och Republiken Grekland. Detta avtalsförhållande regleras inte av principen *pacta sunt servanda* i artikel 26 i Wienkonventionen om traktaträtten. I enlighet med artikel 1 i konventionen äger denna nämligen endast tillämpning på traktater mellan stater. Följaktligen är inte artikel 26 i Wienkonventionen om traktaträtten en rättsregel som ger sökandena rättigheter.
- 79 Domstolen har i sammanhanget slagit fast att principen *pacta sunt servanda* utgör en grundläggande princip för alla rättsordningar (dom av den 16 juni 1998, Racke, C-162/96, EU:C:1998:293, punkt 49). Principen *pacta sunt servanda* är sålunda även en allmän princip inom unionsrätten med tillämpning på avtal, vilken föreskriver att ett avtal som är giltigt utformat är bindande för dem som ingått detta (se, för ett liknande resonemang, generaladvokat Trstenjaks förslag till avgörande i målet Dominguez, C-282/10, EU:C:2011:559, punkt 96, och generaladvokat Kokotts förslag till avgörande i målet Pujante Rivera, C-422/14, EU:C:2015:544, punkt 55).
- 80 De rättigheter och skyldigheter som tillkommer avtalsparter är i princip endast bindande för parterna i avtalet. De allmänna principerna inom avtalsrätten, så som principen *pacta sunt servanda*, inverkar inte på denna räckvidd vad avser de rättigheter som en avtalslutande part har.
- 81 Vidare riktar sig ECB:s yttranden vare sig till enskilda rättssubjekt eller har som huvudsyfte avtalsförhållanden mellan en enskild person och en medlemsstat till följd av att medlemsstaten emitterat statsobligationer. Enligt artikel 2 i beslut 98/415 riktar sig ECB:s yttranden till medlemsstaternas myndigheter, vilka ska höra ECB och inte enskilda rättssubjekt. För övrigt syftar inte ECB:s behörighet att avge yttranden till att bedöma avtalslutande parter rättigheter och skyldigheter utan ingår i enlighet med artikel 127.1 och 127.2 FEUF i dess grundläggande uppgifter i fråga om penningpolitik och är bland annat knuten till dess skyldighet att se till att prisstabilitet upprätthålls.
- 82 Då ECB följaktligen i det aktuella fallet hördes av Republiken Grekland angående ett förslag till rättsregler rörande de nationella bankerna och de regler som gäller finansinstitut i den mån de har en påtaglig inverkan på de finansinstitutens och marknadernas stabilitet måste inte ECB uttala sig om huruvida denna medlemsstat iakttar den allmänna principen inom avtalsrätten *pacta sunt servanda* i förhållande till innehavare av statsobligationer.
- 83 ECB:s behörighet att avge yttranden ger sålunda inte sökandena rätt att begära att detta organ ska ange en överträdelse av en avtalsrätt som de har i förhållande till Republiken Grekland till följd av att de tecknat grekiska statsobligationer emitterade och garanterade av Grekland. Om det inte i enlighet med artikel 127.1 och 127.2 FEUF föreligger en rätt för sökandena att begära att ECB ska uttala sig i denna fråga kan inte ECB ha begått en rättsstridig handling genom att inte i det omtvistade yttrandet uttala sig om iakttagandet av principen *pacta sunt servanda* till följd av Republiken Greklands begäran om samråd.
- 84 Vidare är det i alla händelser inte fastslaget att antagandet av lag nr 4050/2012 har medfört ett åsidosättande av principen *pacta sunt servanda*. Investeringen i statsobligationer var nämligen inte undantagen risken för en förmögenhetsskada, ens om det i den lag som reglerar dessa instrument inte anges en möjlighet att före obligationernas förfallodatum omförhandla vissa enskildheter såsom det nominella värdet, upplupen kupong och förfallodatum. Som förklarats av Symvoulis Epikrateias (Högsta förvaltningsdomstolen, Grekland) beror denna risk framför allt på den långa tid som förflyter efter emissionen av statsobligationerna, under vilken oförutsedda händelser i väsentlig grad kan begränsa, eller att till och med utplåna, den finansiella ställningen för den stat som emitterar eller garanterar dessa instrument. Så som slagits fast av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (nedan kallad Europadomstolen) har den emitterande staten, om sådana oförutsedda händelser inträffar, som i det aktuella fallet den grekiska statskuldskrisen, rätt att söka få till stånd en

omförhandling på grundval av principen *rebus sic stantibus* (se Symvoulio tis Epikrateias dom, så som denna sammanfattas i punkt 29 i Europadomstolens dom av den 21 juli 2016, Mamatas m.fl./Grekland, CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614).

- 85 Det är således med orätt som sökandena hävdar att ECB gjort sig skyldig till en rättsstridig handling som kan ådra denna utomobligatoriskt ansvar för att inte i det omtvistade yttrandet ha angett den kränkning av principen *pacta sunt servanda* som de anser att antagandet av lag nr 4050/2012 utgör gentemot dem.

Åsidosättande av artikel 17.1 och 17.2 i stadgan

- 86 Sökandena anser att ECB i det omtvistade yttrandet borde ha angett att Republiken Grekland genom att anta förslaget till lag nr 4050/2012 inkräktade på ett sätt som var likvärdigt med en expropriering av rättigheterna för de borgenärer som var etablerade i utlandet och som inte gett sitt samtycke. Att ECB inte angett ovanstående utgjorde enligt sökandena en underlåtenhet som stod i strid med dess skyldigheter.
- 87 Till stöd för denna invändning framhåller sökandena för det första att syftet med lag nr 4050/2012 var att tvinga de privata borgenärer som uttryckligen vägrat att ge sitt samtycke till omstruktureringen att medverka i minskningen av den grekiska statsskulden genom ett införande i efterhand av klausuler om kollektivt agerande.
- 88 För det andra har sökandena anfört att de grekiska statsobligationerna omfattades av begreppet egendom som är skyddad av artikel 17 i stadgan. De ansåg att dessa instrument utgjorde fordringar på en tillräcklig grundval inom nationell rätt för att omfattas av nämnda skydd. Enligt sökandena var nämligen en insolvens för den grekiska staten inte tänkbar ur rättslig synvinkel och statsobligationerna betraktades allmänt som säkra, särskilt om de inte innehöll någon översynsklausul. Vidare betraktades de som säkra i enlighet med Solvabilitätsverordning (se 26 §, punkt 2 b i Solvabilitätsverordning (SolvV) (Tysklands solvensförordning av den 14 december 2006) (BGBl 2006 I, s. 2926)), och detta trots att kreditvärderingsinstitutet hade sänkt Republiken Greklands kreditbetyg och att kurserna på de grekiska statsobligationerna hade sjunkit, eftersom det var lämpligt att kategorisera dem som exponeringar mot "centralregeringar" då det var en regering eller en utländsk centralbank som skulle fullgöra betalningsskyldigheten. Detta sistnämnda bekräftas av artikel 15 i grekisk lag nr 2469/1997 (Republiken Greklands officiella tidning (FEK), A, nr 38/14.3.1997, s. 592). Eftersom skydd för egendom faller under de allmänna principer inom unionsrätten som domstolen i sin praxis har erkänt ansåg sökandena att de omfattades av ett skydd för egendom i fråga om statsobligationerna.
- 89 För det tredje hävdar sökandena att kränkningen av deras rätt till egendom härrörde från åtgärder från den offentliga maktens sida. Enligt sökandena betecknade nämligen Symvoulio tis Epikrateias (Högsta förvaltningsdomstolen) i dom av den 22 mars 2014 (ref. 1117/2014) hela förfarandet för omstrukturering av den grekiska statsskulden som ett förtäckt utövande av offentlig makt.
- 90 För det fjärde har sökandena anfört att erhållandet av 15 procent av det nominella värdet av de statsobligationer som de tidigare innehade i form av två obligationer emitterade av ESFS inte är en skälig ersättning som utbetalats i tid samt att, i fråga om återstående 31,5 procent av det nominella värdet av dessa instrument, erhållandet av nya statsobligationer emitterade av Republiken Grekland med en klausul om kollektivt agerande innebär att villkoren för emission av dessa instrument eventuellt senare kan ändras till nackdel för borgenärerna utan att talan i princip kan väckas och att obligationerna inte förfaller till betalning förrän mellan 2022 och 2042. Enligt sökandena tillkommer den försvårande omständigheten att minskningen av fordran, ur ekonomisk synvinkel, inte är 46,5 procent utan 78,5 procent, så som Symvoulio tis Epikrateias (Högsta förvaltningsdomstolen) slagit fast i sin dom av den 22 mars 2014, eftersom lägre räntor utbetalas och dessutom eftersom de instrument som överförts inom ramen för det obligatoriska utbytet inte förfaller till betalning förrän

mellan 2022 och 2042 med undantag för de obligationer inom ESFS som förföll till betalning redan under 2013 och 2014. Sökandena finner att denna bedömning av den grekiska staten överensstämmer helt med den som gjorts av Moody's.

- 91 Sökandena anser därför att antagandet av lag nr 4050/2012 innebär ett inkräktande som är likvärdigt med en expropriering gentemot dem. Endast en sådan tolkning skulle uppfylla kravet på ett verksamt rättsligt skydd, så som det fastlagts av Europadomstolen i dess dom av den 23 september 1982, Sporrong och Lönnroth/Sverige (CE:ECHR:1982:0923JUD000715175, punkt 63 och där angiven rättspraxis), vilket även skulle vara avgörande för tolkningen av artikel 17 i stadgan med hänsyn till dess artikel 52.3 första meningen.
- 92 Slutligen anser sökandena att Europadomstolens dom av den 21 juli 2016, Mamatas m.fl./Grekland (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614) inte är relevant då den inte behandlar expropriering av privata utländska borgenärer som inte är etablerade i Grekland och att, redan av den anledningen, kriterierna rörande inkräktandets proportionalitet bör bedömas på annat sätt än vid ett inkräktande från den offentliga maktens sida mot egendom tillhörande landets egna medborgare. Dessutom anser sökandena att Europadomstolen för att bedöma proportionaliteten vid beräkningen av skadan i denna dom har hänvisat till det nominella värde på 46,5 procent som erhöles i utbyte och inte till den faktiska förlusten av ett ekonomiskt värde på 78,5 procent.
- 93 ECB har bestritt sökandenas anmärkningar. Den anser att de anmärkningar som framförts borde riktas mot Republiken Grekland, eftersom berörd bail-in uteslutande utformades och infördes av de grekiska myndigheterna, och dessutom att sökandenas rätt till egendom inte har kränkts då de restriktioner som införts för denna rätt var nödvändiga och berättigade på grund av de mål av allmänt intresse som erkänts av unionen.
- 94 Med hänvisning till dessa argument bör det framhållas att var och en i enlighet med artikel 17.1 i stadgan har rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att nyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Nyttjandet av egendomen får regleras i lag om det är nödvändigt för allmänintresset.
- 95 Vidare riktar sig bestämmelserna i stadgan, i enlighet med dess artikel 51, bland annat till unionens institutioner, däribland till ECB (se artikel 13 FEU), vilka ska respektera rättigheterna, iakttä principerna och främja tillämpningen av dem.
- 96 Rätten till egendom utgör enligt artikel 17.1 i stadgan en grundläggande rättighet inom unionsrätten (se dom av den 18 juli 2013, Schindler Holding m.fl./kommissionen, C-501/11 P, EU:C:2013:522, punkt 124 och där angiven rättspraxis) som måste iakttas för att unionens rättsakter ska vara lagliga (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 september 2008 i de förenande målen Kadi och Al Barakaat International Foundation/rådet och kommissionen, C-402/05 P och C-415/05 P, EU:C:2008:461, punkt 284 och där angiven rättspraxis). För övrigt är den rätt för var och en att besitta lagligen förvärvad egendom, vilken anges i denna bestämmelse, en rättsregel som har till syfte att ge rättigheter till enskilda rättssubjekt (dom av den 20 september 2016, Ledra Advertising m.fl./kommissionen och ECB, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punkt 66).
- 97 Härav framgår i princip att en tillräckligt klar överträdelse av artikel 17.1 i stadgan från ECB:s sida kan ådra denna ett utomobligatoriskt ansvar enligt artikel 340 tredje stycket FEUF.
- 98 Dessutom innebär den grundläggande karaktären i denna bestämmelse om skydd för enskilda och den motsvarande skyldigheten för ECB att verka för att den iakttas att dessa enskilda har rätt att förvänta sig att ECB vid utövandet av sin behörighet anmäler åsidosättandet av en sådan bestämmelse. Det bör påpekas att det redan i samband med en facilitet för ekonomiskt stöd åt Republiken Cypern genom Europeiska stabilitetsmekanismen bedömdes att artikel 17.1 i stadgan kunde ha åsidosatts, av

Europeiska kommissionen, inte endast genom ett positivt agerande utan även genom ett ”passivt” agerande, för att inte säga genom underlåtenhet att vidta en åtgärd, i fråga om vilken denna har en särskild skyldighet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 september 2016, Ledra Advertising m.fl./kommissionen och ECB, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punkterna 57, 59 och 66–75). Likaså undantar den ställning som tillerkänns ECB inom den institutionella ram som utgår från fördragen inte denna från skyldigheten att iaktta unionens grundläggande rättigheter och inte heller från dess skyldighet att bidra till att förverkliga unionens mål enligt artiklarna 2, 3 och 6 FEU (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 juli 2003, kommissionen/ECB, C-11/00, EU:C:2003:395, punkt 91).

- 99 Den rätt till egendom som garanteras i artikel 17.1 i stadgan är inte en absolut rättighet och dess utövande kan bli föremål för inskränkningar för att tillgodose mål av allmänintresse som eftersträvas av unionen (se dom av den 20 september 2016, Ledra Advertising m.fl./kommissionen och ECB, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punkt 69 och där angiven rättspraxis).
- 100 Följaktligen kan äganderätten, såsom framgår av artikel 52.1 i stadgan, begränsas på villkor att begränsningarna verkligen svarar mot ändamål av allmänintresse som gemenskapen strävar efter och att de i förhållande till ändamålet inte utgör ett oproportionerligt och oacceptabelt ingripande som skadar själva kärnan i de sålunda garanterade rättigheterna (se dom av den 20 september 2016, Ledra Advertising m.fl./kommissionen och ECB, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punkt 70 och där angiven rättspraxis).
- 101 I det aktuella fallet står det klart att lag nr 4050/2012, som var föremålet för det omtvistade yttrandet, har gjort det möjligt att minska det nominella värdet av de omtvistade statsobligationer som innehas av sökandena och därmed deras rätt till inlösen av detta värde då instrumenten förfaller till betalning.
- 102 De statsobligationer som förfaller till betalning ska nämligen i princip inlösas till sitt nominella värde. Sökandena hade således i princip på förfallodagen för sina instrument en penningfordran gentemot den grekiska staten på ett belopp som var lika med instrumentens nominella värde. Antagandet av lag nr 4050/2012 ändrade dessa villkor genom att klausulerna om kollektivt agerande infördes. Så som anges i punkt 18 ovan var dessa tillämpliga på vissa grekiska statsobligationer och innebar närmare bestämt en möjlighet att ändra villkoren för dem genom en överenskommelse mellan, å ena sidan, den grekiska staten och, å andra sidan, en majoritet av innehavarna av grekiska statsobligationer som representerar minst två tredjedelar av det nominella värdet av de berörda instrumenten. I enlighet med de relevanta bestämmelserna i nämnda lag blir en ändring som sker till följd av en sådan överenskommelse rättsligt bindande för alla innehavare av grekiska statsobligationer, inbegripet för dem som inte har samtyckt till den föreslagna ändringen.
- 103 Lag nr 4050/2012 gjorde det således möjligt att tvinga innehavare av grekiska statsobligationer att medverka i minskningen av den grekiska statsskulden genom en nedskrivning av värdet på dessa instrument när denna sänkning godkänns av ett beslutsmässigt antal av deras innehavare. Denna lag har på så vis ändrat rättigheterna för innehavarna av grekiska statsobligationer, trots att det inte fanns några översynsklausuler i villkoren för deras emission.
- 104 Som en följd av antagandet av nämnda lag offentliggjorde de grekiska myndigheterna huvuddragen i en bail-in för att minska den grekiska statsskulden och inbjöd innehavarna av de aktuella statsobligationerna att delta i ett utbyte av instrument. Eftersom ett beslutsmässigt antal och den majoritet som krävdes för det planerade utbytet av instrument hade uppnåtts fick alla innehavare av grekiska statsobligationer, inbegripet de som motsatt sig utbytet, sina instrument utbytta i enlighet med lag nr 4050/2012 och drabbades följaktligen av värdeminskningen.
- 105 Trots att antagandet av lag nr 4050/2012 sålunda medförde ett inkräktande på sökandenas rätt till egendom måste det konstateras att den uppfyller syften av allmänt intresse, däribland syftet att trygga stabiliteten inom euroområdet bankväsen i dess helhet. Utan en omstrukturering av den grekiska

statsskulden förelåg dels en icke försumbar risk för en ytterligare försämring av ekonomin, eller ett eventuellt obestånd för Republiken Grekland, vars skuldinstrument som potentiellt inte skulle komma att lösas in inte längre skulle kunna godtas av ECB och av de nationella centralbankerna som säkerhet inom ramen för Eurosystemets lånetransaktioner, dels risker som en sådan utveckling skulle kunna medföra för det ekonomiska systemets stabilitet och för Eurosystemets funktion i dess helhet.

- 106 Både Europadomstolen och EU-domstolen har erkänt dessa mål av allmänt intresse. Sålunda fann Europadomstolen i domen av den 21 juli 2016, Mamatas m.fl./Grekland (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614, punkt 103) vid sin prövning av iakttagandet av rätten till egendom med utgångspunkt i en nedskrivning av värdet av de grekiska statsobligationerna i enlighet med lag nr 4050/2012 att Republiken Grekland lagenligt kunde vidta åtgärder i syfte att nå målen att i gemenskapens allmänna intresse upprätthålla den ekonomiska stabiliteten och att omstrukturera skulden. Likaledes ansåg domstolen i sin dom av den 20 september 2016, Ledra Advertising m.fl./kommissionen och ECB (C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punkt 71), i fråga om Cyperns offentliga skuld, att tryggande av stabiliteten i banksystemet i euroområdet som helhet var ett mål av allmänintresse som eftersträvas av unionen.
- 107 Vad gäller frågan huruvida det minskade värdet av de omtvistade statsobligationer som innehades av sökandena inte, med beaktande av det mål som eftersträvades, utgjorde ett oproportionerligt och oacceptabelt ingrepp som inverkade menligt på själva sakinnehållet i den garanterade rättigheten bör följande framhållas:
- 108 För det första måste, så som tribunalen redan har slagit fast, varje borgenär räkna med en risk för att dennes gäldenär blir insolvent, vilket inbegriper stater som gäldenärer. En investerares köp av statsobligationer utgör per definition en transaktion som innebär en viss ekonomisk risk, eftersom den är underställd osäkerheten i kapitalmarknadernas utveckling. Vidare borde sökandena veta att köp av grekiska statsobligationer innebar en risk redan innan finanskrisen utlöstes, eftersom den emitterande grekiska staten redan var högt skuldsatt och hade ett betydande underskott (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 oktober 2015, Accorinti m.fl./ECB, T-79/13, EU:T:2015:756, punkterna 82 och 121).
- 109 I det aktuella fallet har sökandena dessutom förvärvat grekiska statsobligationer vid en tid då Greklands finanskris förvärrades. Som det anges i punkt 1 ovan utlöstes den grekiska statsskuldkrisen i oktober 2009 och de grekiska statsobligationerna förvärvades av den första sökanden i september 2011, av den andra sökanden från juli 2011, av den tredje sökanden i december 2009 och av den fjärde sökanden från och med april 2011. Sökandena borde därför vid sitt förvärv känna till den ytterst instabila ekonomiska situation som låg bakom fluktueringen av värdet på de grekiska statsobligationerna samt den icke försumbara risken för betalningsinställelse, om så endast selektivt, från Republiken Greklands sida. Den femte sökanden förvärvade under 2017 rättigheterna från innehavare av grekiska statsobligationer vilka själva tidigare förvärvat dem. I inlagorna angavs att de rättigheter som överlätits till den femte sökanden till större delen hade förvärvats innan förslaget om påtvingat utbyte hade väckts. Vid förhandlingen förklarade sökandenas ombud att dessa rättigheter hade förvärvats under åren 2011 och 2012. Såsom övertagare av rättigheterna för dessa innehavare av grekiska statsobligationer kan inte den femte sökanden hävda att denne inte haft kännedom om den högst instabila ekonomiska situationen vid tidpunkten för förvärvet av dessa instrument.
- 110 De olika uppfattningarna bland medlemsstaterna i euroområdet och de övriga organ som är berörda, såsom kommissionen, IMF och ECB, i fråga om en omstrukturering av den grekiska statsskulden skulle dessutom inte ha kunnat förbises av privata borgenärer som sökandena. Under dessa förhållanden skulle en försiktig och upplyst näringsidkare som hade kännedom om dessa offentliga uttalanden ha kunnat utesluta risken för en omstrukturering av den grekiska statsskulden (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 oktober 2015, Accorinti m.fl./ECB, T-79/13, EU:T:2015:756, punkterna 82 och 121, och dom av den 24 januari 2017, Nausicaa Anadyomène och Banque d'escompte/ECB, T-749/15, ej publicerad, EU:T:2017:21, punkt 97).

- 111 Slutligen var de omständigheter som låg till grund för lag nr 4050/2012 verkligen exceptionella. Den grekiska statsskuldskrisen var nämligen exceptionell och utan den företagna omstruktureringen var en åtminstone selektiv betalningsinställelse från Republiken Greklands sida ett trovärdigt perspektiv på kort sikt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 januari 2017, *Nausicaa Anadyomène och Banque d'escompte/ECB*, T-749/15, ej publicerad, EU:T:2017:21, punkt 97).
- 112 För det andra har såväl de grekiska och de europeiska organen som det stora flertalet inom den privata sektorn gjort en bedömning av de åtgärder för att minska den grekiska statsskulden som är föremålet för detta mål och gett sitt bifall till dessa. Som Europadomstolen i sakfrågan anger i domen av den 21 juli 2016, *Mamatas m.fl./Grekland* (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614, punkt 116) var ett av de villkor som ställdes av de internationella institutionella investerarna för att skriva ned sina fordringar att det fanns klausuler om kollektivt agerande och att dessa skulle aktiveras. Om dessa klausuler om kollektivt agerande inte fanns skulle en högre procentuell värdeminskning av de grekiska statsobligationerna drabba dem som skulle vara beredda att godta en diskontering och det skulle ha bidragit till att avhålla ett stort antal innehavare av sådana instrument från att delta i skuldavskrivningsförfarandet. Det framgår sålunda som om klausulerna om kollektivt agerande och den omstrukturering av den grekiska statsskulden som kommit till stånd tack vara dessa utgjorde en adekvat och nödvändig åtgärd för att minska nämnda skuld och för att förhindra betalningsinställelse från den grekiska statens sida. Förutom det härmed icke grundade argumentet att den privata sektorns deltagande i omstruktureringen av den grekiska statsskulden skulle ha kunnat begränsas till de innehavare av statsobligationer som samtyckt till utbyte av sina statsobligationer har sökandena i alla händelser inte gjort gällande att lag nr 4050/2012 var uppenbart inadekvat eller oproportionerlig för ändamålet eller att det skulle finnas någon lika effektiv åtgärd, men mindre betungande, för att nå de mål av allmänintresse som eftersträvas.
- 113 För det tredje medförde förvisso det obligatoriska utbytet av grekiska statsobligationer till följd av lag nr 4050/2012 och godkännandet av en majoritet av innehavarna av sådana instrument en mycket betydande sänkning av obligationernas nominella värde. Sökandena, som inte samtyckt till den föreslagna ändringen av villkoren för deras statsobligationer, ålades nämligen de nya villkoren i denna lag, och framför allt en minskning av det nominella värdet av dessa instrument. Som Europadomstolen framhöll i sin dom av den 21 juli 2016, *Mamatas m.fl./Grekland* (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614, punkt 112) kan dock inte det belopp sökandena förväntade sig att erhålla på förfallodagen för sina statsobligationer tas som referenspunkt för att bedöma graden av den förlust sökandena lidit. Trots att det nominella värdet av ett skuldinstrument avspeglar omfattningen av innehavarnas fordringar på förfallodagen utgör det inte det faktiska marknadsvärdet vid den tidpunkt då den grekiska staten antog den omtvistade lagstiftningen, i detta fall den 23 februari 2012, den dag då lag nr 4050/2012 antogs. Detta värde hade nog redan påverkats av den grekiska statens minskade solvens, vilken redan inletts vid mitten av år 2010 och fortsatte fram till slutet av år 2011. Denna minskning av marknadsvärdet på sökandenas instrument förebådade att den grekiska staten den 20 augusti 2015 inte hade kunnat infria de skyldigheter som följer av de sedvanliga klausulerna i de tidigare instrumenten, det vill säga innan lag nr 4050/2012 antogs.
- 114 Mot bakgrund av vad som anförts ovan bör det slås fast att det minskade värdet på de omtvistade statsobligationerna inte med avseende på det mål som eftersträvades var ett oproportionerligt och oacceptabelt ingrepp som invercade menligt på själva sakinnehållet i den garanterade rättigheten. Med beaktande av arten av den berörda äganderätten, vidden av den grekiska statsskuldskrisen, godkännandet från den grekiska staten, samtycket från majoriteten av innehavarna av grekiska statsobligationer till ett utbyte med nedskrivning av värdet av dessa instrument och storleken av förlusterna utgjorde nämligen inte detta ingrepp en oacceptabel kränkning av sökandenas rätt till egendom.
- 115 Denna slutsats påverkas inte av de olika argument som sökandena anförde. Konstaterandet att det obligatoriska utbytet och nedskrivningen av värdet på sökandenas omtvistade statsobligationer är åtgärder som har sitt ursprung i den grekiska statens beslut i dess egenskap av offentlig makt, är

således inte tillräckligt för att påvisa ett åsidosättande av rätten till egendom enligt artikel 17.1 i stadgan. Det förhållandet att obligationer generellt sett betraktas som säkra, bland annat i enlighet med SolvV, inverkar inte på bedömningen att förvärv av statsobligationer av naturliga skäl är en transaktion som innebär en viss finansiell risk (se punkt 108 ovan). Likaså räcker inte de finansiella förluster som anförts av sökandena, trots att dessa är bekräftade, för att fastställa ett åsidosättande av artikel 17.1 i stadgan eftersom obligationerna medför ett restvärde och eftersom avsaknad av klausuler om kollektivt agerande och den omstrukturering av den grekiska statsskulden som uppnåddes tack vare dessa klausuler tydligt skulle ha ökat sannolikheten för att Republiken Grekland skulle inställa betalningarna, vilket inte bara skulle medföra en kollaps för Greklands ekonomi och en risk för euroområdet, utan också en ännu större minskning av värdet på sökandenas omtvistade statsobligationer. Vad slutligen gäller sökandenas påstående att Europadomstolens dom av den 21 juli 2016, Mamatas m.fl./Grekland (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614) inte är tillämplig med motiveringen att den enbart behandlar expropriering av privata grekiska borgenärer och inte av privata utländska borgenärer som inte är etablerade i Grekland bör det påpekas att sökandena inte har framfört något övertygande argument för att påvisa att Europadomstolen skulle ha dömt på annat sätt om den hade måst uttala sig explicit om situationen för sådana utländska borgenärer, vilka dessutom var bundna av samma avtalsvillkor på grundval av den grekiska obligationslagstiftningen som de grekiska borgenärerna.

- 116 Begränsningen av värdet på sökandenas omtvistade statsobligationer utgör därmed inte en åtgärd som är oproportionerlig i förhållande till målet att skydda Republiken Greklands och euroområdets ekonomi mot en risk för inställda betalningar från Greklands sida och att landets ekonomi kollapsar. Det är således med orätt som sökandena hävdar att de berörda åtgärderna innebär ett åsidosättande av artikel 17.1 i stadgan. Om ett sådant åsidosättande av denna bestämmelse inte föreligger kan för övrigt inte ECB kritiseras för att inte ha angett den i det omtvistade yttrandet.

Åsidosättande av artikel 63 FEUF

- 117 Sökandena anser att ECB i det omtvistade yttrandet ovillkorligen hade måst påpeka att genomförandet av lag nr 4050/2012 innebar ett åsidosättande av artikel 63 FEUF. Enligt sökandena innebär lag nr 4050/2012 en begränsning av den fria rörligheten för kapital eftersom nämnda begrepp måste tolkas så att det inbegriper ett lagstadgat berövande av borgenärernas rättigheter då detta berövande inte grundar sig på en giltig översynsklausul. Utflödet av kapital genom inlösen av de statsobligationer som löpt ut, samt ränta på dessa, begränsades av att de borgenärer som inte har gett sitt samtycke i stället för hela sitt investerade kapital endast erhåller delar av detta i form av nya statsobligationer eller obligationer som inte förfaller till betalning förrän mellan år 2022 och 2042. Sökandena anser att denna restriktion inte kan motiveras av hänsyn till allmän ordning enligt artikel 65.1 b FEUF eftersom de borgenärer som inte har gett sitt samtycke till minskningen av det nominella värdet på de grekiska statsobligationerna inte genom sina fordringar utgjorde ett hot mot den grekiska statens existens.
- 118 ECB har bestritt både att den kan tillvitas ett åsidosättande av artikel 63 FEUF och själva förekomsten av ett åsidosättande av denna bestämmelse i det aktuella fallet.
- 119 Enligt artikel 63.1 FEUF ska alla restriktioner för kapitalrörelser mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredjeland vara förbjudna. Sådana restriktioner utgörs bland annat av åtgärder som ålagts av en medlemsstat, vilka kan avskräcka, begränsa eller hindra investerare från andra medlemsstater från att investera i denna medlemsstat eller, omvänt, som kan avskräcka, begränsa eller hindra investerare från denna medlemsstat från att investera i andra medlemsstater (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 september 2000, kommissionen/Belgien, C-478/98, EU:C:2000:497, punkt 18, dom av den 23 oktober 2007, kommissionen/Tyskland, C-112/05, EU:C:2007:623, punkt 19, och dom av den 26 maj 2016, NN (L) International, C-48/15, EU:C:2016:356, punkt 44).

- 120 Fri rörlighet för kapital som fastläggs i artikel 63.1 FEUF är en av unionens grundläggande friheter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 juli 2010, Dijkman och Dijkman-Lavaleije, C-233/09, EU:C:2010:397, punkterna 40 och 41, och dom av den 6 mars 2018, SEGRO och Horváth, i de förenade målen C-52/16 och C-113/16, EU:C:2018:157, punkt 66), vilken både medlemsstaterna och unionsinstitutionerna måste respektera (se, för ett liknande resonemang, dom av den 29 februari 1984, Rewe-Zentrale, 37/83, EU:C:1984:89, punkt 18, dom av den 2 mars 2010, Arcelor/parlamentet och rådet, T-16/04, EU:T:2010:54, punkt 177, och dom av den 12 december 2012, Evropaiki Dynamiki/Efsa, T-457/07, ej publicerad, EU:T:2012:671, punkt 36), och därmed även ECB.
- 121 Oberoende av huruvida genomförandet av lag nr 4050/2012 har medfört en restriktion för kapitalrörelser i den mening som avses i artikel 63.1 FEUF kan det konstateras att en sådan restriktion, om den hade påvisats, skulle vara motiverad av tvingande hänsyn till allmänintresset.
- 122 Domstolen har nämligen funnit att den fria rörligheten för kapital får begränsas av nationella rättsregler, om dessa är motiverade på grundval av objektiva hänsyn som är oberoende av det berörda kapitalets ursprung, av tvingande hänsyn till allmänintresset, och om de iakttar proportionalitetsprincipen, vilken kräver att de är ägnade att säkerställa förverkligandet av det legitima mål som eftersträvas och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål (se dom av den 6 mars 2018, SEGRO och Horváth, i de förenade målen C-52/16 och C-113/16, EU:C:2018:157, punkt 76 och där angiven rättspraxis).
- 123 I det aktuella fallet var de berörda åtgärderna motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset. Som det anges i punkt 111 ovan var nämligen de förhållanden som låg till grund för lag nr 4050/2012 verkligen exceptionella, eftersom en åtminstone selektiv betalningsinställelse från Republiken Greklands sida utan omstruktureringen när som helst var ett trovärdigt perspektiv på kort sikt. Dessutom syftade, så som förklarats i punkterna 105 och 106 ovan, de berörda åtgärderna till att trygga stabiliteten i euroområdet banksystem i dess helhet. Detta syfte utgör en tvingande hänsyn till allmänintresset.
- 124 Sökandena har i övrigt inte visat att de aktuella åtgärderna var oproportionerliga. Åtgärderna gjorde det möjligt att återställa stabiliteten i euroområdet banksystem i dess helhet och gick inte utöver vad som krävdes för detta. Ett deltagande av privata borgenärer i utbytet av grekiska statsobligationer på helt frivillig grund, såsom sökandena har föreslagit, hade inte gjort det möjligt att säkerställa framgången med detta utbyte av instrument. Om inte en likabehandling mellan de olika privata borgenärerna hade garanterats skulle nämligen endast ett fåtal av dessa ha godtagit utbytet med tanke på den moraliska risken, nämligen att de skulle få ta konsekvenserna av de risker som de borgenärer tar som inte deltog i utbytet av grekiska statsobligationer. En framgång med utbytet av instrument utgjorde dock förutsättning för omstruktureringen av den grekiska statsskulden, vilken i sin tur var nödvändig för att stabilisera euroområdet banksystem.
- 125 Därmed har sökandena felaktigt kritiserat ECB för att inte i det omtvistade yttrandet ha angett ett åsidosättande av den fria rörligheten för kapital i enlighet med artikel 63 FEUF.

Åsidosättande av artikel 124 FEUF

– Inledande synpunkter

- 126 Sökandena hävdar att Republiken Grekland har åsidosatt artikel 124 FEUF genom att ålägga de borgenärer som inte har gett sitt samtycke ett obligatoriskt utbyte av sina befintliga grekiska statsobligationer mot nya instrument.

127 ECB har bestritt både påståendet att den skulle ha åsidosatt artikel 124 FEUF och Republiken Greklands påstående att banken skulle ha åsidosatt denna bestämmelse. Dessutom anser ECB att dess rätt till försvar har kränkts vad avser punkterna 55 och 56 i bilaga A.8, vilka angetts av sökandena, eftersom dessa punkter inte återfinns i själva ansökan.

– *ECB:s rätt till försvar*

128 I sin ansökan ansåg sökandena att kommissionen hade bekräftat att det i händelse av expropriering förelåg ett åsidosättande av artikel 124 FEUF. För att styrka detta har sökandena hänvisat till punkterna 55 och 56 i kommissionens yttrande av den 19 augusti 2013, ingivet till domstolen i de förenade målen C-226/13, C-245/13 och C-247/13 i bilaga A.8. Punkterna 55 och 56 i detta yttrande upprepades dock inte i bilaga A.8 eftersom sidorna 13–15 i yttrandet saknades. ECB sluter sig därav till att den inte har kunnat utöva sin rätt till försvar i fråga om dessa punkter.

129 Det bör härvid erinras om att det av principen om fri bevisföring följer att en part vid tribunalen i princip har rätt att som bevisning åberopa handlingar som getts in i ett annat domstolsförfarande. Om nämnda part har fått tillgång till dessa handlingar på laglig väg och handlingarna inte är sekretessbelagda, utgör en god rättskipning i princip inte hinder för att de ges in till tribunalen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 juli 2017, *European Dynamics Luxembourg SA m.fl./Europeiska unionens järnvägsbyrå*, T-392/15, EU:T:2017:462, punkt 55).

130 Det bör dessutom påpekas att sökandena ingett de sidor som saknades i bilaga A.8 i samband med ingivandet av repliken (se bilaga C.5), varför ECB har kunnat ta ställning till punkterna i samband med ingivandet av dupliken och vid förhandlingen. Vidare grundar sig det argument som anförts av sökandena inte uteslutande på bilaga A.8 utan även på bilaga A.9. Punkterna 48 och 49 i denna bilaga, som innehåller kommissionens yttrande av den 21 februari 2014, ingivet till domstolen i mål C-578/13, är dock identiska med punkterna 55 och 56 i kommissionens yttrande av den 19 augusti 2013, vilket återges i bilaga C.5.

131 Med beaktande av ovanstående har ECB felaktigt hävdats att dess rätt till försvar hade kränkts och att sökandenas sakframställning grundad på punkterna 55 och 56 i bilaga A.8 skulle underkännas.

– *Artikel 124 FEUF*

132 I enlighet med artikel 124 FEUF är varje åtgärd som ger unionens institutioner, organ eller byråer, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentlig-rättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna en positiv särbehandling hos finansinstitut förbjuden i den mån åtgärden inte är baserad på tillsynsmässiga hänsyn.

133 Sökandena anser att medlemsstaterna i enlighet med denna bestämmelse och rådets förordning (EG) nr 3604/93 av den 13 december 1993 om tillämpningen av det förbud mot positiv särbehandling som anges i artikel [124 FEUF] (EGT L 332, 1993, s. 4) inte genom åtgärder från den offentliga maktens sida får ge den offentliga sektorn en positiv särbehandling hos kreditinstitut. Enligt sökandena finns dock bland de borgenärer som inte har gett sitt samtycke till omstruktureringen av den grekiska statskulden bland annat kreditinstitut som utgör "finansinstitut" i den mening som avses i artikel 4.1 i förordning nr 3604/93 jämförd med artikel 1 första strecksatsen i rådets första direktiv 77/780/EEG av den 12 december 1977 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EGT L 322, 1977, s. 30). Enligt sökandena har det obligatoriska utbyte av grekiska statsobligationer som infördes genom lag nr 4050/2012 tvingat dessa finansinstitut att ta emot de nya statsobligationerna på villkor som uppenbart inte överensstämmer med marknaden. Därmed skulle detta utbyte åsidosätta artikel 124 FEUF. Till stöd för detta argument påpekar sökandena vid det obligatoriska utbytet av grekiska statsobligationer i mars 2012 dels att de "nya" statsobligationerna hade ett nominellt värde som endast utgjorde 46,5 procent av de "gamla"

utbytta statsobligationernas nominella värde, dels att de ”nya” instrumenten ur ekonomisk synvinkel hade ett värde som endast utgjorde 21,5 procent de ”gamla” instrumenten (se Symvoulio tis Epikrateias (Högsta förvaltningsdomstolens) dom av den 22 mars 2014).

- 134 I sak kritiserar därmed sökandena ECB för att ha gjort sig skyldig till en tillräckligt klar överträdelse genom att inte ange att förslaget till lag nr 4050/2012 gav upphov till ett åsidosättande av artikel 124 FEUF.
- 135 Lag nr 4050/2012 ger dock inte finansinstitut en positiv särbehandling i strid med artikel 124 FEUF.
- 136 Enligt artikel 124 FEUF är varje åtgärd förbjuden, i den mån den inte är baserad på tillsynsmässiga hänsyn, som ger bland andra medlemsstaterna en positiv särbehandling hos finansinstitut i syfte att skapa incitament för medlemsstaterna till att iaktta en sund finanspolitik, genom att förhindra att en monetär finansiering av offentliga underskott eller en positiv särbehandling av myndigheter på finansmarknaderna leder till alltför stor skuldsättning eller alltför stora underskott hos medlemsstaterna (se, för ett liknande resonemang, första skälet i förordning nr 3604/93 samt dom av den 1 oktober 2015, Bara m.fl., C-201/14, EU:C:2015:638, punkt 22 och där angiven rättspraxis).
- 137 Lag nr 4050/2012 syftar emellertid inte till att förvärra Republiken Greklands skuldsättning utan i stället till att med beaktande av dess alltför stora omfattning minska den genom att skriva ned värdet av de instrument som innehades av sökandena
- 138 Antagandet av lag nr 4050/2012 är dessutom motiverat av sådana tillsynsmässiga hänsyn som avses i artikel 124 FEUF. I artikel 2 i förordning nr 3604/93 definieras nämligen dessa som överväganden som ligger till grund för lagar och andra författningar eller nationella administrativa beslut som fattats på grundval av unionsrätten eller som är förenliga med denna och syftar till att främja finansinstitutens soliditet i syfte att stärka stabiliteten i det ekonomiska systemet i dess helhet och skyddet för institutens kunder. Förslaget till lag nr 4050/2012 bidrog till att bibehålla både de offentliga grekiska finanserna och stabiliteten i euroområdet finansiella system (se punkterna 105 och 106 ovan).
- 139 Artikel 124 FEUF syftar, å sin sida, inte till att skydda sökandena och ger dem inga rättigheter.
- 140 Såsom det anges i punkt 77 ovan kan dock inte en rättsregel som inte ger rättigheter åt den person som åberopar den godtas som grund för en begäran om skadestånd. Sålunda är det inte möjligt att godta en regel som inte skyddar en person mot den rättsstridighet som denne åberopar, utan skyddar en annan person. En rättsregel har till syfte att ge rättigheter åt enskilda rättssubjekt då den ger upphov till en förmån som kan klassificeras som en förvärvad rättighet som har till syfte att skydda enskildas intressen eller som tillerkänner enskilda rättigheter vars innehåll tillräckligt klart kan bestämmas (se dom av den 19 oktober 2005, Cofradía de pescadores ”San Pedro de Bermeo” m.fl./rådet, T-415/03, EU:T:2005:365, punkt 86 och där angiven rättspraxis). I det aktuella fallet syftar den regel som anges i artikel 124 FEUF till att skydda unionens och medlemsstaternas offentliga institutioner mot de finanspolitiska risker som en positiv särbehandling av finansinstitut innebär. Det förbud som anges i artikel 124 FEUF syftar således inte till att skydda enskilda och företag som i det aktuella fallet sökandena, utan unionen som sådan, inbegripet medlemsstaterna, mot ageranden som kan äventyra unionens ekonomiska och finansiella system i dess helhet.
- 141 Följaktligen kan inte artikel 124 FEUF betraktas som en bestämmelse som ger sökandena rättigheter, varför dessa inte kan åberopa denna artikel till stöd för sin begäran om skadestånd.
- 142 Av det ovan anförda följer att sökandena felaktigt har åberopat en rättsstridighet som ådrar ECB ansvar gentemot sökandena på grund av att ECB i det aktuella fallet inte angett ett åsidosättande av artikel 124 FEUF.

- ¹⁴³ Eftersom villkoren för att ECB ska ådra sig utomobligatoriskt ansvar är kumulativa, ska talan ogillas i sin helhet om ett av dessa villkor inte är uppfyllt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 januari 2017, Nausicaa Anadyomène och Banque d'escompte/ECB, T-749/15, ej publicerad, EU:T:2017:21, punkt 68 och där angiven rättspraxis).
- ¹⁴⁴ Av det ovan anförda kan det i det aktuella fallet konstateras att inget av de argument som åberopats av sökandena har gjort det möjligt att fastställa att ECB har begått en tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som ger rättigheter till enskilda. Sökandenas skadeståndsyrkanden kan således lämnas utan bifall redan av detta skäl och utan att det behöver bedömas om skadan faktiskt har uppkommit och om det föreligger ett orsakssamband mellan ECB:s påstådda agerande och den åberopade skadan.

Rättegångskostnader

- ¹⁴⁵ Enligt artikel 134.1 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Eftersom sökandena har tappat målet ska de förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna i enlighet med ECB:s yrkande.

Mot denna bakgrund beslutar

TRIBUNALEN (tredje avdelningen)

följande:

- 1) **Talan ogillas.**
- 2) **Frank Steinhoff, Ewald Filbry, Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg eG, Werner Bäcker och EMB Consulting SE ska ersätta rättegångskostnaderna.**

Frimodt Nielsen

Kreuschitz

Póltorak

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 23 maj 2019.

Underskrifter